

क्षेत्रज्ञप्रवेशरूपस्य मोक्षस्य नित्यत्वं स्वरूपमात्रत्वं च वक्तुं यज्जन्मादिमत्तदित्यं कर्मप्राप्यं चेति तत्सर्वमनुक्रामति यदादीति आदिमध्यपर्यंतं जन्मादिमत् महणे उपायोऽस्य स्यतत् महणोपायं कर्मसाध्यं तत्सर्वं वक्ष्यामि ॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥ अग्निर्जाठररूपी भूतानां जरायुजांडजानां ऊष्मरूपी प्रस्वेददृष्टिहेतुतया स्वेदजोद्भिज्जानां ॥ ५ ॥ सिंहावलोकनेन सावित्री व्याचष्टे उपासनार्थं नियतं जप्यं ब्राह्मणक्षत्रियादिभ्यः

ब्रह्मोवाच यदादिमध्यपर्यंतं ग्रहणोपायमेव च ॥ नाम लक्षणसंयुक्तं सर्वं वक्ष्यामि तत्त्वतः ॥ १ ॥ अहः पूर्वततो रात्रिर्मासाः शुक्लादयः स्मृताः ॥ श्रवणादीनि क्रक्षाणि क्रतवः शिशिरादयः ॥ २ ॥ भूमिरादिस्तु गंधानां रसानां माप एव च ॥ रूपाणां ज्योतिरादित्यः स्पर्शानां वायुरुच्यते ॥ ३ ॥ शब्दस्यादिस्तथा काशमेष भूतकृतो गुणः ॥ अतः परं प्रवक्ष्यामि भूतानां मादिमुत्तमं ॥ ४ ॥ आदित्यो ज्योतिषामादिरग्निर्भूतादिरुच्यते ॥ सावित्री सर्वविद्यानां देवतानां प्रजापतिः ॥ ५ ॥ ओंकारः सर्ववेदानां वचसां प्राण एव च ॥ यदस्मिन्नियतं लोके सर्वं सावित्रिरुच्यते ॥ ६ ॥ गायत्री छंदसामादिः प्रजानां सर्ग उच्यते ॥ गावश्चतुष्पदामादिर्मनुष्याणां द्विजातयः ॥ ७ ॥ श्वेनः पतत्रिणामादिर्यज्ञानां द्रुतमुत्तमं ॥ सरीसृपाणां सर्वेषां ज्येष्ठः सर्पो द्विजोत्तमाः ॥ ८ ॥ रूतमादिर्युगानां च सर्वेषां नात्र संशयः ॥ हिरण्यं सर्वरत्नानां मोषधीनां यवास्तथा ॥ ९ ॥ सर्वेषां भक्ष्यभोज्यानां मन्त्रं परममुच्यते ॥ द्रवाणां चैव सर्वेषां पेयानां माप उत्तमाः ॥ १० ॥ स्थावराणां तु भूतानां सर्वेषां विशेषतः ॥ ब्रह्मक्षेत्रं सदा पुण्यं पुंसः प्रथमतः स्मृतः ॥ ११ ॥ अहं प्रजापतीनां च सर्वेषां नात्र संशयः ॥ मम विष्णुरर्चित्यात्मा स्वयं भूरिति स्मृतः ॥ १२ ॥ पर्वतानां महामेरुः सर्वेषां मग्नजः स्मृतः ॥ दिशां च प्रदिशां चोर्ध्वं दिक् पूर्वाप्रथमा तथा ॥ १३ ॥ तथा त्रिपथगा गंगानदीनां मग्नजा स्मृता ॥ तथा सरोदपानानां सर्वेषां सागरो मग्नजः ॥ १४ ॥ देवदानवभूतानां पिशाचोरगरक्षसां ॥ नरकिन्नरयक्षाणां सर्वेषां मीश्वरः प्रभुः ॥ १५ ॥ आदिर्विश्वस्य जगतो विष्णुर्ब्रह्ममयो महान् ॥ भूतं परतरं यस्माच्चैलोक्येनेह विद्यते ॥ १६ ॥ आश्रमाणां च सर्वेषां गार्हस्थ्यं नात्र संशयः ॥ लोकानां मादिरव्यक्तं सर्वस्यांतस्तदेव च ॥ १७ ॥ अहान्यस्तमयां तानि उदयां ता च शर्वरी ॥ सुखस्यांतं सदा दुःखं दुःखस्यांतं सदा सुखं ॥ १८ ॥ सर्वेक्ष्यां तानि च याः पतनां ताः समुच्छ्रयाः ॥ संयोगाश्च वियोगांता मरणांतं च जीवितं ॥ १९ ॥ सर्वकृतं विनाशांतं जातस्य मरणंध्रुवं ॥ अशाश्वतं हिलोके स्मिन्सदा स्थावरजंगमं ॥ २० ॥ इष्टं दत्तं तपो धीतं व्रतानि नियमाश्च ये ॥ सर्वमेतद्विनाशांतं ज्ञातं ॥ २१ ॥

च्छांतानांतत्सर्वं सावित्री पदवाच्यं ॥ ६ ॥ सर्गः सृष्ट्यादिकालः ॥ ७ ॥ द्रुतं अग्नौ ब्राह्मणे वा देवतोद्देशे

सर्पो वासुकिः ॥ ८ ॥ १ ॥ १० ॥ ११ ॥ १२ ॥ १३ ॥ सरोदपानानां सरसां कूपव्दीनां च संधिरार्षः ॥ १४ ॥ ईश्वरः रुद्रः ॥ १५ ॥ १६ ॥ १७ ॥ १८ ॥ १९ ॥ २० ॥ २१ ॥